

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea **tovărășii**lor economice
Foaia oficioasă a „Centralei **Tovărășilor**“ și a însoțirii pentru „**Asigurarea vitelor**“, amândouă în Orăștie
— **Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice** —

Aduș economic la „**LIBERTATEA**“.

Apare tot a doua **Duminecă**.

Intocmită de **VAS. C. OSVADĂ**

Anul **III**.

ORĂȘTIE, 12 Decembrie n. 1908.

Nr. **23**

În vreme de iarnă.

Lucrul câmpului s'a sfârșit. Trupurile trudite a plugarilor — fala și talpa poporului nostru, să adăpostesc acum pe la căminuri, ca din odihna iernii să-și infiripe nouă puteri pentru munca anului de plugărie ce iar începe peste 2—3 luni.

Plugarii și peste tot sătenii noștri, care își cunosc rostul chemării lor, nu-și petrec nici zilele aceste de înviorare în nelucru. Pe lângă casa unui bun gospodar totdeauna să înbiie când un lucru când altul. Vremea cea mai multă însă, trebuie să fie folosită pentru pregătirile de primăvară, cu planurile pentru viitor.

O sfătuire deschisă, o ceteră cu luare aminte a unei cărți sau a unei gazete bune — aduce la toată întâmplarea atîta folos, cît multe zile de plugărie.

Să ne dăm bine seama: Greutățile sunt tot mai multe, traiul tot mai scump, poverile tot mai grele. Să cere dar să privim în jurul nostru după nouă izvoare de venit, să isprăvim munca mai cu minte, mai organizat. Alt-cum slăbim zi cu zi — până ajungem la sapă de lemn.

Timpul iernii ne dă prilej destul și de învățat și de gândit și de făcut bune începuturi pentru cîștigarea de capitale și pentru rînduirea muncii — neapărat trebuincioase unui traiu mai tichnit și unei înaintări norocoase.

Cu gândul să ne oprim mai mult la fiește-care lucru, ce Vi-l aducem aminte aici — înșirăm de data asta cîteva lucruri dintre care unele să le faceți — altele să nu le faceți:

Incepem cu sfaturile: **ce să faceți?**

— Să vă gândiți că pămîntul trebuie folosit mai bine, mai mult. Mai ales pentru cultivarea de nutrețuri meșteșugite ca: trifoiu, luțernă, hrișcă, mazărice, mohor și altele. Pentru asta însă să cere, ca pămîntul nu numai să fie bine lucrat, dar să fie și bine gunoit. Dacă n'aveți gunoiu destul — gândiți-vă la *gunoiu meșteșugit*. Să capătă în Budapesta cu prețuri mici. Noi vă îndrumăm bucuros.

— Să vă gândiți că cu ajutorul *mașinilor* potrivite, mai bine și mai ușor lucrați pămîntul și mai cu ușorul să țineți vitele. Sunt atît de multe azi mașinile bune. Noi vă îndrumăm și vă ajutăm cumpărarea.

Dar...

Unul cîte unul e greu să vă ajuturați. Fie gunoiul meșteșugit, fie seminte de orice soi, fie mașini de orice fel — unul cîte unul mai greu le puteți cumpăra, mai scump vă vine și mai greu le plătiți. Ba și noi mai greu vă putem da un ajutor.

D'aceia sfătuiți-Vă mai mulți; hotărîți *să vă întovărășiți*, și noi vă stăm în ajutor.

— Ca să puteți tot mai bine judeca, îndemnați-vă unii pe alții și cu toții cereți dela cărturarii din sat să Vă cetească cărți, și gazete bune, din care multe și minunate puteți învăța — pentru binele vostru.

Cumpărați-vă cărți și abonați-vă gazete, căci vremea de iarnă e cea mai potrivită să cetiți, să vă luminați, să știți apuca cărările cele bune și folositoare.

— Și cînd toate aceste le faceți, în sfaturile noastre gândiți-vă și pentru ziua de mîne și de mai tîrziu. Gîn-

diți-vă la familia, la copiii voștri și puneți gîndul bun să le lăsați baremi lor o stare mai bună, o iscusință mai aleasă de a putea agoniși prin cruțare și prin muncă mai omenească.

Simțiți cu toții, că sunt prea multe coroanele ce le dați la omul ce vă recomandă la banca dela oraș, sunt prea grele perderile ce le aveți cu zilele ce le preumblați la oraș și cu coroanele, ce le dați la „chizeși“.

Dacă astea toate le simțiți, de ce nu trudiți să vă faceți în satul vostru — o mică *tovărășie* de credit — fie neatîrnătoare, fie sub scutul băncii dela oraș?

A-ți cruța mult și a-ți putea avea și alte foloase.

Ori apoi:

Vedeți cu toții, că jidovul din sat vinde și scump, și marfă proastă, și rău cântărită, — ori apoi de cîte-ori nu sunteți siliți să alergați la oraș după marfă de cîțiva fileri, că în sat nu găsiți. De ce nu vă gândiți să alcătuiți în sat o *tovărășie de conzum*, o boltă, care să fie a voastră, să vă cîștige vouă, să cruțe pentru voi?

Cu puțină oboseală a-ți putea.

Și apoi:

În toată toamna și în toată primăvară vedeți, că ce aveți de vînzare, vindeți lesne, ce aveți de cumpărat, cumpărați scump. Căci fie-care porniți și vă isprăviți lucrul — unul cîte unul. Răsleți și fără informații. Dacă o simțiți și o vedeți asta, de ce nu vă alcătuiți o *tovărășie* de cumpărare și valorizare, — cînd la o altă și mai bine vindeți și mai bine cumpărați!

Și nu e nici o lege ori altă rînduială, care v'ar împedeca să nu faceți toate aceste trei *tovărăși* — de o-

dată în o singură *tovărășie*!

Sfatul nostru îl aveți, dacă îl cereți. Că în vară și în toamnă am rămas la mulți datori cu răspunsul, să nu vă supere. Am fost cuprinși și noi în zeci și sute de lucruri. Acum — în vremea de iarnă, cu serile ei lungi, și noi mai bine ajungem la vreme.

— Și apoi cîte feluri de *tovărăși* nu vi-să mai îmbie!

Asigurarea vitelor tot prin *tovărăși* o putem face. Cumpărarea și arîndarea de pămînt tot prin *tovărăși* o putem ajunge mai ușor. Vite de soiul tot cu ajutorul *tovărășilor* le putem cumpăra mai bine, și cîte altele nu putem face prin *tovărăși*! Numai să vă împrietiniți cu idea lor și lucrul e gata de jumătate. Vremea de iarnă e bun prilej. Folosiți-l cu toată nizuința!

Și acum V'am ruga — tot pentru binele vostru — **să nu faceți** următoarele:

— Cînd ai multă vreme și nu știi cum să o omori, te împinge pacostea la crîșmă, — la povesti. De povestile din crîșmă e aproape cearta, de ceartă bătaia, de bătaie sărăcia și rușinea. La crîșme dar să nu vă duceți!

— Dar și acasă te poate ajunge pacostea. În vremea de iarnă satele sunt copleșite de agenți, ce-ți îmbie și mașini și sămințe și împrumuturi și asigurări și tot ce vrei. Și îți vorbesc dulce ca mierea, ca să te piște mai bine. Ce vrei aceea îți promite și cînd colo nu-ți dă decît vorbe goale, pe care tu, neștiutor de mișelii, le plătești amar, de multe-ori cu averea și cu omenia toată.

Feriți-vă dar de agenți străini și necunoscuți. Dacă aveți vre-o lipsă, întrebați la

cărturarii de acolo ori scrieți la ori care gazetă, ca să prirăspunsul cinstit și românesc.

Iată ce vă îndemnăm noi, pe scurt, să faceți ori să nu faceți, în vremea de iarnă. Ascultați sfatul fratelui ce vă iubește!

Sfortări cumiști.

În Năsăud s'a ținut de curind o adunare a fruntașilor și poporului de acolo, pentru a să înțelege asupra înființării unei Reuniuni de consum românești în acel oraș. La adunare a fost chemat și dl Ioan Daniello din Salva (lingă Năsăud) unde au înființat deja o atare reuniune de consum și merge bine, și a fost rugat dl Daniello să-și spună și dsa părerea, ca avind deja oarecare praxă a vieții în privința asta. Dl Daniello azis printre altele celor adunați:

Cu voia D-voastră voi rosti câteva cuvinte în scopul pentru care ne-am adunat, și voi împărtăși condițiunile sub care s'ar putea înființa o Reuniune de consum în Năsăud.

Ideea înființării de Reuniuni de consum, e nu numai foarte bună și sănătoasă, dar e și grabnic cerută de împrejurările între cari trăim! Înființarea de atari reuniuni, e nu numai în folosul nostru al inteligenței, ci cu acestea întindem mână de ajutor poporului nostru econom, pe care îl scăpăm și îl zmulgem dela atîrnarea străină.

Zilnic vedem pe de-o parte, că prețurile tuturor articolelor (mărfurilor), fie acele industriale, fie de consum (pentru hrană), — să urcă, așa că plata mică a slujbașului, ciștigul economului și al muncitorului, astăzi abia e de ajuns spre acoperirea trebuințelor personale și familiare, — pe cînd pe de altă parte vedem, că niște străini, veniți la noi din felurite țări, fără avere, fără ceva învățătură mai mare, dar înzestrați cu duh neguțătoresc, cu ajutorul acestuia sug singuri aproape tot negoțul, încheie cartele între sine (legături de a vinde la fel de scump) — după cum sunt și negustorii din Năsăud cartelați (legătuiți) între sine, și cu uneltiri de acestea măiestrite, folosindu-să de nepriceperea poporului și de ne-

păsarea noastră, — zbat și storc în mod cămătăresc puterile materiale ale poporului, strîng în scurt timp avere, ajung pe această cale în comitetele comunale, ajung dătători de ton în comună, ne majorizează la alegeri și ne domnesc pe toate tere-nele!

Până cînd acești oameni își strîng averea pe cale cinstită, prin însușirile lor de neguțatori, prin istețimea și sirguinta lor vrednică de urmat, nu le putem băga nici o vină, căci și noi am putea face așa ca ei, dacă am avea și noi însușirile acestea.

Dar oamenii aceștia trec peste hotarele amintite, și strîng averea prin uneltiri măiestrite prin cartele, prin falsificarea de beuturi și vîptuale! etc.

Pentru aceea, dacă atîrnă dela noi ca să zădărnici uneltirile acele măiestrite, să rupem articolele încheiate în contra noastră, oare să nu o facem? Eu cuget, că da, și cu tot prețul!

Oare să stăm noi și mai dardate cu mâinile în sîn și înecați în nepăsarea de până acum? Eu cuget că nu!

Noi trebuie să înființăm Reuniuni de consum, noi trebuie să deschidem bolte în care să se capete toate articolele (mărfurile) de care are poporul lipsă, noi trebuie să luăm lupta de concurență (de întrecere) cu străinii, noi trebuie să-i batem cu armele lor, căci numai așa ne vom ridica pe noi și vom mîntui poporul dela atîrnarea străină!

După cum am cetit eu, reuniunile de consum în Svedia, în Norvegia, Franca și Germania, au ajuns la o înflorire așa de strălucită, că sunt azi un fel de bănci populare, în care să păstrează o mulțime de avere națională! Cu cultivarea ramului acestuia am putea și noi să strîngem o avere națională, care astăzi cu desăvîrșire curge în pungile străinilor, care apoi, ca semne de mulțumită, ni-să fac cei mai mari dușmani!

Greutățile începutului nu e iertat să ne descurajeze...

Greutățile începutului la înființarea Reuniunii de consum din Salva, au fost cu mult mai simțitoare decît cum ar fi în

Năsăud, căci acolo nu a fost atîta inteligență, nu au fost atîta oameni cu stare materială bună ca în Năsăud, dar ne-am ajutat în modul acela, că cei-ce s'au aflat în stare mai bună, au luat, după puteri, mai multe acții, eu am luat 80 de acții, alții cîte 40, 20, 10 și mai de parte, și astăzi cu bucurie putem spune, că greutățile începutului le-am învins, și ar vrednic să veniți odată la Salva, să vă încredințați la fața locului, ce bună e înființarea de Reuniuni de consum!

Cerința întîie la înființarea unei reuniuni de consum în Năsăud, este, un capital de 10.000 cor., împărțit în părți cîte de 10 cor., ca să fie și celui mai sărman econom cu puțință a lua parte. Un capital mai mare nu este de lipsă, căci întinderea negoțului nu e iertat să meargă pe fugă, să fie forțată, ci trebuie să meargă pe rînd cu întărirea prăvăliei, încet și treptat. Totodată ar fi de dorit, ca și băncile să sprijinească lucrul cu aceea, ca capitalul care va rămînea nesubscris din partea publicului, să fie dat din partea băncilor, ca să vadă toți, că banul băgat aci în negoț, nu numai că nu e primejduit, dar va fi mai cu rod decît în bancă! Băncile să aibă controlă prin un slujbaș al lor, care va avea de cercetat mersul lucrurilor și care va fi și pentru acționari o chezeșie, că capitalul acționar nu e primejduit.

A doua condițiune e: alipirea la o societate Centrală, căci reuniunea începătoare are în multe cazuri lipsă de sprijin moral și material. D. e. Raiffeisen Verband-ul din Sibiu ori „Hangya“ din Budapesta.

„Hangya“ din Budapesta, în fruntea cărei stau mai mulți aristrocați, are sub scutul ei aproape 900 de reuniuni maghiare, germane, slovace, sîrbești și românești! Filiala pentru Transilvania să află în Aiud. Noi la înființarea reuniunii din Salva, ne-am alipit la centrala „Hangya“.

*

Am dat aci și noi cuvîntarea dlui Daniello, de o parte ca să se vadă, cum ideile bune ale întovărășirii, pentru cari lucrăm și noi de ani de zile, găsesc mereu

apostoli noi, și pornesc oamenii deja la fapte, și ei duc apoi ideile și în locuri nouă, răspîndindu-le, sămînîndu-le, stăruind pentru ele.

Bistrița, care ne-a dat încă dovezi că știe prețul puterea însoțirii, — să nădăjduim că va prinde și acest privilegiu pentru a aduce la viață Reuniunea de consum asupra căreia s'au sfătuit!

Le-o dorim din toată inima.

250 societăți Economice!

Lipsa de date statistice, de care suferim noi Românii d'aici, nu ne-a îngăduit să știm, nici măcar aproximativ, cîte societăți, cîte tovărășii avem, cu ajutorul cărora muncim — așa cum știm și cum putem — în breazda economiei noastre naționale.

Mulți dintre noi credem că mișcarea cooperativă la noi nici după atîta agitație, ce să desvoaltă mai des de cîțiva ani încoaci, nu vrea să prindă nici cum rădăcini.

Și cum neizbinda dela început anuțește și nimicește apoi și însuflețirea cea mai curată, — mulți însuflețiți de ieri-alaltăieri și-au pierdut nădejile și au început să nu mai creadă în roadele mișcării pentru tovărășii mai ales.

Acestor îndoelnici le punem la îndemână datele, ce urmeză, din care de altfel nădăjduim că cu toții vom lua nouă putere de muncă și de vrere, pentru organizația economică a poporului nostru pe temelia societară, cu ajutorul tovărășiiilor.

Izbinda desăvîrșită, ce să poate ajunge prin întovărășirea capitalelor și a puterii de muncă, nu poate întîrzia mult nici pentru neamul nostru din această țară, — căci și până aici avem 250 societăți și tovărășii economice, despre care știm că există.

Bucuria ce ne-o dă cunoștința acestui fapt, avem să o mulțumim în primul rînd dlui Const. Popp, redactorul economic dela Sibiu, cu ajutorul căruia ne-a fost cu puțință să alcătui iicoana, ce urmează:

După aceste date, întregite și de noi, azi știre avem că peste tot aici în țară, avem 250 societăți și tovărășii economice, și anume: 147 societăți pe acții și 103 tovărășii (însoțiri), deci în total 250.

Dintre aceste:

- 191 sunt bănci de credit;
- 24 sunt consumuri (bolte);
- 16 tovărăşii de asigurarea vitelor;
- 10 tovărăşii pentru procurarea de unelte şi maşini economice;
- 5 tovărăşii de producere şi valorizare;
- 1 tovărăşie pentru păşunat;
- 3 diverse societăţi.

Total dar 250.

Date mai amănunţite de data asta, n'avem în totalitatea lor decât despre băncile româneşti.

Despre băncile noastre ştim că din din 191 câte sunt: 137 sunt societăţi pe acţii şi 54 sunt tovărăşii. Dintre aceste cunoaştem datele dela 149 bănci (117 societăţi pe acţii şi 32 tovărăşii).

Celelalte ori n'au ori n'au încheiat încă socoţile pe anul trecut (1907), apoi n'au trimis datele cerute.

Cele 149 bănci au la olaltă un capital social de 18 milioane 247 mii 104 Coroane şi fonduri de rezervă de 6 milioane 583 mii 838 Coroane. Alte fonduri (de penziuni, de garanţă, de binefaceri) 2 milioane 188 mii 746 coroane. În total dar, averea acţionarilor şi a membrilor dela băncile româneşti, să urcă la suma de peste 27 milioane Coroane!

Peste tot băncile noastre (numai cele 149) chivernisesc o avere totală de peste 145 milioane Cor. din care peste 74 milioane Cor. sunt depuneri spre funcţionate (bani păstraţi).

Cîştigul curat ce l'au ajuns băncile aceste în anul trecut a fost de 2 milioane şi jumătate (2,500,178 Coroane).

După-ce pe noi aici mai mult ne interesează tovărăşii, însemnăm aici numele acelor sate şi oraşe unde sunt tovărăşii de credit (bănci ca însoţiri). Astfel de tovărăşii sunt în oraşele: Braşov, Sălişte, Hundoara, Sassebeş, Năsăud, Lugoş, Abrud, Cîmpeni, Zlatna, şi Deva. Şi în satele: Ghiroc, Bucium Poni, Feleac, Aciliu, Agârbiciu, Apoldul-mic, Ilimbav, Loman, Nucet, Paloş, Pianul de sus şi de jos, Rechita, Veşten, Gilău, Şi-

bot, Bucium, Ofenbaia, Dezna, Perica, Budac, Telciu, Teldru, Berliste, Chiuchiciu, Leucuşesti, Árpaş, Comana, Vistea, Balomir, Guşteriţa, Sălcuiua, Şugag şi cu suburbiul Braşov-Tocile.

Celelalte 59 societăţi, care nu sunt bănci de credit — să împart cum urmează.

24 sunt consumuri (bolţi) şi anume 8 ca societăţi pe acţii şi 16 ca tovărăşii. Aceste tovărăşii sunt în satele: Porumbac, Sasca montană, Bouţari, Chiszbăia, Arduşat, Tamaia, Cecălău, Acinţa, Bozinta, Săcădate, Băsesci, Asuagiu, Arduşat, Birsău Răstolţ şi Viştea.

Consumuri, ca societăţi pe acţii sunt în Blaj, Caransebeş, Făget, Viştea, Sinteiu, Verendin.

Tovărăşii pentru asigurarea vitelor sunt în Orăştie, Cacova, Dobra, Sassebeş (2) Lanocrâm, Pianul de sus, Pianul de jos, Tohanul vechi, Vraniu, Sadu, Chimitelnic, Rebra, Ghirolt, Apold şi Galda.

Tovărăşii pentru procurarea de unelte şi maşini agricole, sunt în comunele: Avrig, Roşia, Foteldea (2), Bemdorf (2), Altina (2), şi apoi una în oraşul Gherla („Sămănătorul“ societ. pe acţii) şi alta în Sebeşul-săsesc.

Cele 5 tovărăşii de producere şi valorizare sunt: Societatea cărămidarilor ca însoţire în Bistriţa cu capital social de 4,322 cor. şi cîştig curat do 4,974 coroane.

„Mugurul“ însoţire econcomerc. în Elisabetopole pentru cultivarea şi valorizarea viţei de vie şi a altor produse şi unelte.

Lăptăria din Sălişte şi cea din Buduş, şi în fine „Ceres“ din Satul-nou pentru valorizarea bucatelor.

O tovărăşie pentru păşunat este în Nocrich.

Cele 3 tovărăşii cu scopuri diverse sunt:

„Inaintarea“ stabilimet pentru băi de abur şi electricitate în Sălişte.

„Tovărăşia agricolă“ din Şoimuş şi

Atelierul pentru ţăstături şi cusături a Reun. fem. rom. în Orăştie.

În afară de aceste 250 societăţi şi tovărăşii, ştim sigur că mai avem noi Români cel puţin

încă alte 10—20 societăţi cu diferite ţinte, — despre care înse de data asta nu avem la îndemână nici măcar datele despre sediul lor.

Dacă la toate acestea mai adaugăm Societatea de mine din Munţii-apuseni, apoi consorţiile şi părtaşile diferite, ce le au ori la care să împărtăşesc Români, — fără să mărim, credem că noi Români d'aici avem azi cam 300 societăţi şi tovărăşii economice, prin care muncim la orgarizarea şi la întărirea noastră economică.

O izbîndă asta de care nu ne dăm seama, dar care acum cînd o cunoaştem şi numai în trecut, trebuie să ne slujească de un nou şi puternic îndemn: să muncim mai departe, ca să ne desăvîrşim pe calea începută!

Părerii şi părerii.

Foaia „Munca“ din Sebeşul săsesc, în cei din urmă doi numeri ai săi, publică la loc de frunte articli, cari vreau să fie o îndrumare nouă a vieţii în Reuniunile de meserieşice avem.

Ascuţişul amînduor articlilor e îndreptat în contra felului cum acum să face viaţă în aceste Reuniuni, anume că mai totul e: concerte, teatre, petreceri.

„Dacă ne-am întreba: *Ce facem?* — zice „Munca“ — răspunsul ar putea fi numai: *jucăm, cîntăm şi declamăm!* Că răspunsul acesta cuprinde în sine o ironie jalnică o poate vedea şi judeca ori-şi cine!“

Ni-să pare prea unilateral acest fel de a judeca viaţa din Reuniunile noastre de meserieşi, — şi articli din vorbă tot în acest ton, luător în deşert, grăesc despre producăţile meseriaşilor nostri pe teren social.

Căci, noi credem tare, că nu a fost fără folos, şi nu e nici azi, activitatea prea „literară“ după „Munca“, de prin Reuniunile noastre de meserieşi.

Căci să nu să uite, că dacă azi în meseriaşii nostri conştiinţa de neam şi de meseriaşi români e desvoltată atît de binişor (deşi nu peste tot locul în măsură îndestulătoare), încît pare acuşi de prisos a-i mai aduna la „şedinţe literare“, — apoi vrednicia pentru acest lucru îmbucurător, e chiar al acestor şedinţe literare în care „cîntăm şi declamăm“, a căror rost în întîia linie era tocmai: a trezi în maeştri şi calfele şi ucenicii români, perduţi prin cele oraşe printre elemente streine cari îi absorbeau acuşi pe toţi, — conştiinţa, că ei sunt maeştri români, cari au să ţină la limba lor română, la cîn-

tarea română, la viaţa sufletească română, deosebită de a celorlalţi: nemţi, maghiari, etc. Şi acest scop prin nimic nu să putea ajunge mai uşor şi mai bine, ca prin azi luatele în deşert şedinţe cu cîntări, declamări, arangeri de petreceri cu joc, reprezentaţii teatrale, etc. — tot atîtea mijloace bine alese a prinde sufletul meseriaşilor şi a ţi-'l forma după plac, şi a nu-'l lăsa să se peardă!

Dar să nu să uite nici aceea, că Reuniunile de meserieşi în a căror sîn s'a arătat mai viu viaţa asta de şedinţe, au dat dovezi şi de lucrări de altă natură: Reuniunea dela Sibiu a arangeat cîteva expoziţii industriale ce au făcut fala maeştrilor români din tot Ardealul, îndemnînd pe toţi a să întrecă cu lucrul mânilor lor şi a să arăta care ce ştie, prin expunerea lucrurilor în marea sală din Sibiu! O singură expoziţie de acest fel face cît ani de prelegeri cu cuvîntul numai, despre teoriile meserilor: Chiar şi Reuniunea dela Sebeş are la activul său atari expoziţii (una ori mai multe).

Îndrumătorii în cărări nouă a vieţii din Reuniunile de meseriaşi, să nu iee dar în zeflemea viaţa cea cu cîntări, declamări, etc. din sînul Reuniunilor în trecut, că trebuinţa acestui fel de lucrare, nici azi n'a încetat! Ci stîrnîndu-o ca pe o lucrare ce şi-a avut şi-şi are raţiunile sale laudabile, — să ceară dară ca, printre părţile distractive, de petrecere, să se întreţese tot mai des şi prelegeri instructive. Una s'o faci, alta să n'o laşi. Să împreunezi așa plăcutul, cu folositorul. Şi să se nuziască a să arangea cît mai multe expoziţii, ca cele mai bune stimulante, împintătoare, la lucru, la întrecere în lucru.

Aşa credem noi.

Pentru răspîndirea ştiinţei economice în popor.

O ştire frumoasă să dă din Tară.

Marele proprietar, prinţul român Barbu-Ştirbei, care are la Buftea o mare moşie, a întocmit-o pe aceea după toate cerinţele ştiinţei în lucrarea pămîntului şi economia de vite, ce să ţine de lucrarea pămîntului.

Şi acest domn român, cu inimă pentru poporul, care prea o duce aşazicînd tot cu plugul cel de lemn — de cîţiva ani de zile primeşte în fiecare vară, pe cheltuelile sale, pe 20 de învăţători dela sate şi-i ţine acolo toată vara, să vadă cu ochii proprii şi să înveţe şi ei cum să lucră pămîntul după cele mai nouă îndrumări ale ştiinţei, — ca apoi mergînd napoi în satele lor, să ducă această lumină şi poporului în mijlocul căruia trăiesc, să-'l înveţe şi pe el a-şi primeni felul de lucrare, ca să aibă mai bun folos!

Același prinț iubitor de popor, are acum de gând să înceapă un curs (școală) pentru a învăța *fertul*, pregătirea bucatelor, cât mai cuminte, — la care școală să primească țărance din sate, cari să ducă apoi acasă această învățătură, îmbunătățind traiul țărănilor căruii îi dă Dumnezeu cele de lipsă, dar de cari adesea el să știe folosi numai foarte slab, că femeile nu știu pregăti bucatele ce le au, cum să cade.

Cuminte și un lucru și celalalt. Și noi Românii din Ardeal și Ungaria avem cîtiva „prinți“ de aceștia, înțelegem oameni cu moșii mari și cu averi ce samănă a averi de prinți, — oare ai noștri și ar putea arangea atari cursuri pentru popor?

De-ale Meseriașilor.

— Mulțămită publică. —

În urma apelului făcut mai mulți binevoitori frați au dăruit bani ori cărți pentru înmulțirea bibliotecii meseriașilor și comercianților din Sebeș și jur »Andreiana« și anume:

Nicolae I. Simion, Ioan Hanciu, Dumitru Hanciu, Oprea I. Simion, C. Hanciu, Dumitru N. Simion, Dumitru I. Simion, Nicolae N. Steflea, N. N. Simion, Nicolae N. Lupaș, Nicolae Ghiboiu, I. N. Simion, N. D. Hanciu, Maria N. I. Simion, din R. Vâlcea (România) tot cite 5 Lei. — Academia Română București 42 cărți în valoare 184 Lei. Ioan Onescu, not. pens. Sebeșul-săsesc 11 cărți în valoare de 53 coroane. Dr. E. Dăian, protopop Cluj 10 cărți în valoare de cor. 15.85. Dr. Simion Stoica, Abrud 1 carte cor. 1.40.

Aducem și pe această cale mulțămită P. T. Domni binevoitori.

Sebeșul-săsesc, la 7 Decembrie 1908.

Ioan Herția,
cassar.

Victor Sabadus,
președinte.

STIRI

O nouă școală de agricultură. Ministerul instrucțiunii publice din România, a înființat în comuna Stefănești-Zlăteni (jud. Vâlcea), o școală elementară de agricultură pentru fii de săteni.

Dirigintele acestei școli a fost numit dl. N. Pătrășcanu, secretarul contabil al școlii din Strihăreț.

Societatea „Dragostea-Creștină“ din R. Vâlcea, căreia ministerul îi aduce mulțumire, a dăruit roada de pe 8 pogoane, și 4 pogoane de pământ, pentru trebuințele școlii.

Dl. Teodorini, arendașul moșiei pe care să află noua școală, a dăruit de asemenea 20 hectare de pământ.

S'au făcut număratoase înscrieri.

În acest fel să vede pornită lu-

crare stăruitoare și în Țara fraților liberi, pentru cultivarea poporului în cele ale purtării plugăriei. Că numai cu zicala: „Cum au trăit tații noștri, vom trăi și noi“, — nu mai merge!

Vandalism. Din Nepos (lingă Năsăud) să scriu următoarele „Revistei Bistriței“: De vre-o cîtiva ani au cumpărat mai mulți proprietari din Nepos peste 100 jug. pământ de deal, din hotarul Iadului, în vecinătatea comunei Nepos. Cei mai mulți dintre dinșii și-au îngrădit locurile, făcându-și staure, corturi, ba unii case și clădiri economice pentru iernatul vitelor, ca astfel mîncînd cu ele finul acolo pe loc, să-și îmbunătățească pămîntul, care de altcum e destul de slab. Și aproape toți au sădit și altoi mulți pe acele locuri.

Conducătorii Sașilor nu au văzut aceasta cu ochi buni, și dela început au pus pedecă atît întru cumpărarea locurilor, cît și la îmbunătățirea și facerea întocmirilor economice pe acele locuri! I-au purtat prin comuna Iad și pe la pretură, pedepsindu-i în toată forma.

Dar: culmea răutății, eșită din pisma față de pacinicii locuitori Români, s'a săvîrșit în 21 Nov. 1908, cînd o ceată de Sași din comuna Iad, cam la 70, au năvălit cu arme cu furci și topoare asupra locului cumpărat din Runc și Runculeț, ca să-l pustiască!

Numai pe timpul Tătarilor și al oardelor barbare s'au întîmplat lucruri ca în ziua amintită, cînd Sașii folosindu-să, de privilegiul că Românii să depărtase în comună delu locul numit, au năvălit cu forță brachială și au stricat toate gardurile și îngrăditurile la fin și nutrețe, precum și corturile și staurele de iernat, tăindu-le în bucăți, așa încît nutrețele cele scumpe, din ăstăan lipsit, au rămas libere și expuse la tot felul de pagube iar oile pradă fiarălor sălbatice, ba 2 corturi le-au și ars!

Ne reținem dela ori-ce caracterizare a acestor fapte, — zice „R. B.“. Și noi!

Cînd și cit se bea în Ungaria? În ședința de Simbătă a dietei, deputatul V. Goldiș a rostit la pozițiunea bugetară de 1000. cor. propusă pentru combaterea alcoolismului în Ungaria, o vorbire mai mare, foarte temeinică, despre pustiirile ce le face beutura în țară. Pentru a arăta în ce măsură înspăimîntătoare se bea spirtul în Ungaria și pentru a face de ris suma mică votată pentru combaterea beuturii, dep. Goldiș a zis următoarele:

„De fapt la noi, poate ca în nici o parte din întreagă lumea nu se pot aplica mai bine cuvintele lui Bunge, care zice, că: oamenii beau cînd se întîlnesc și beau cînd se

despart. Ei beau cînd sunt flămînzi, ca să-și stîmpere foamea, beau cînd au mâncat bine, ca să-și facă poftă de mâncare. Beau, cînd e frig, ca să se încălzească și beau cînd le e cald, ca să se răcorească. Beau, cînd sunt sumnoroși, ca să rămână treji, și beau cînd nu pot dormi, ca să poată dormi. Ei beau cînd sunt triști, beau cînd sunt veseli, beau la botezuri și beau la pomană“.

Chiar așa. Și prost destul!

Nouă lege despre vin. Ministrul ung. de agricultură a prezetat camerei deputaților un plan pentru o nouă lege despre vinuri. Planul cuprinde rîndueii cu mult mai aspre pentru falsificarea vinului decît legea din 1893. Să întemeiază și o nouă slujbă în scopul executării acestei legi, așa numiții „comisari de vin“, numiți de ministrul de agricultură. Aceștia vor fi îndreptățiți a cerceta oricînd localitățile unde să vinde vin sau pivnițele din cercul lor și a lua probe din vinurile și materiile bănuite.

Apel. Să apropie Sărbătorile Crăciunului; ca de obicei „Reuniunea femeilor române din Brașov“ dorind să ajutoreze fetițele sărace dela școlile elementare cu îmbrăcăminte, ia pe calea foilor inițiativa unei colecte, rugînd pe toți binevoitorii săracilor, să contribuiască cu obolul lor la această faptă umană de binefacere.

Darurile binevoitoare să vor primi de cătră președinta Reuniunii: Maria B. Baiulescu, Tîrgul Grîului Nr. 5 pînă la termenul de 6/19 Decembrie a. c.

Pentru înlesnirea on. public locuitori, în suburbiile Brașovului vor încasa și membrele din comitet dna Maria D. Lupan pentru Scheiu și dna Maria Maximilian pentru Brașovechiu, unde va urma și colectarea prin case, în caz de lipsă.

La fondul „Victor și Eugenia Tordășinnu“ pentru înzestrarea fetelor sărace“, au mai dăruit Antoniu Balomiri, măestru pantofar în Orăștie, 3 cor.; George Săsărman, soția sa Maria, și fca lor Victoria, 1 cor. 20 bani și Nicolae Ghirca, sodal rotar, 20 bani.

Coleră în Rusia. „Național Zeitung“ din Berlin află că, deși e iarnă, colera tot n'a încetat în Petersburg.

S'a dovedit că vina e a administrației orașului: Nu e canalizare ca lumea pentru apă. Filtrurile nu pot da apă de ajuns, așa că mare parte din locuitori beau apă din Neva. Curțile sunt foarte necurate, de asemenea latrinile și gropile de lături. Ori-ce măsuri ale serviciului sanitar rămîn pe hîrtie, căci primăria nu silește pe locuitori a le urma.

Comisia sanitară e de părere, că așa colera va rămînea pe totdeauna în capitala rusească.

Intrebări și răspunsuri,

Intreb. 46. De unde ași putea să-mi procur sămîntă de cucuruz mai nobil, că pe la noi s'a pipirnicit soiul cu totul, e rodul mic și grăunțe slabe. Ce știți pentru a îmbunătăți soiul.

V. S. în L.

Răspuns. Intrebarea asta de ni-o puneai mai în vară, îți arătam de unde să-ți aduci pe ușor sămîntă bună, prin care să nobilitezi soiul! Răspunsul ne-ar fi fost: Du-te prin cucuruziștele proprii, și uită-te care fir e crescut mai mare, mai înalt și cari tului sînt pe el mai bine dezvoltăți. Pe aceia, nainte cu culesul peste tot, du-te și-i culege deosebit și îi starămă deosebit și din boabele ce cîștigi, pe cele slăbuțe, înlătură-le și păstrează numai pe cele aievea minunate. Le îngrigește bine să nu să mucezească peste iarnă și pe aceștia le samănă, și vei vedea că o să ai cucuruz mai mare și mai frumos la anul, — bine înțeles de-1 pui în un loc bine lucră și gunoit.

Că mai ales acesta e felul de a nobilita cucuruzele! Să nu sameni ce dă sfîntul, cum iei cu grămada din hămbar. Că știi vorba: ce sameni, aceea răsare.

Dacă făceai alegerea asta în toamnă, uitîndu-te să culegi de pe pae puternice, era mai bine, — dar dacă n'ai făcut-o, te poți ajuta în parte și prin aceea, că acum, peste iarnă, gîndindu-te la sămîntă pentru primăvară, — alegi macar acum cei mai frumoși tului și din aceia pui de sămănat.

Dacă nu prea ai ce culege, că soiul s'a pipirnicit rău, — nu-ți rămîne decît să faci căutare în sat vecin după tului frumoși. Dar cu aducerea sămîntei de ori-și-unde, trebuie să fii cu pază, că nu fiecărui seminte îi priiește pe hotarul nostru pentru ea străin, numai pe încetul să deprinde și ea cu firea locului străin. De aceea sămîntă străină la început nu izbuteste prea minunat, ci urmînd în ceialți ani cu alegerea din rodul ei, cum arătarăm mai sus, reușești a avea cucuruz minunat!

Intreb. 47. Anul acesta cu vreme nă-răvoasă, m'a înșelat de tot. În deosebi în grădina mi-a mers rău: crasteveții i-am tot udat, să nu suferă de secetă, și deși s'au făcut, n'am folos de ei, s'au stricat mai tare ca în alți ani.

Oare ce să fie pricina? P. L. în T.

Răspuns: Din sfaturile pe care ni-le dă un grădinar pățit în o foaie economică, îți împărtășim următoarele:

El spune că crastaveții nu-i bine să-i tot uzi pe vreme de secetă, că vor suferi de fel și fel de morburii! Să vede că și la dta să adeverește asta. Ci spune că trebuie numai săpați mai des la trunchi, și le va fi bine, vor rodi și-or fi sănătoși. La anul încearcă așa, — de ne-o certa Dumnezeu iară cu secetă.